

Preek Lukas 1:39-56
- Schildwolde, 12 december 2021
- Kees van Dusseldorp
- advent III

thema: in blijde verwachting

collage 1
votum en groet
Psalm 42:1,3
wetslezing
adventschallenge 3
Psalm 85
gebed
lezen: Lukas 1:39-56
lezen: Sefanja 3:14-20
online kinder/tienermoment
Lied 464:5,6 Maria wordt verheugd begroet
preek Lukas 1:41
Weerklank 46 – de lofzang van Elisabet
gebed
collecte
Opwekking 520 – Wees mijn verlangen
zegen
collage 2

Gemeente van Christus,

**

‘Ik blijf het lastig vinden, dat geloof,’ zei een van de jongeren laatst op catechisatie. ‘Ik wil heel graag geloven, maar er is geen bewijs voor. En er zijn zoveel dingen in het geloof die ik niet kan begrijpen. En ik heb ook niet een overduidelijke Godservaring gehad of zo.’

Sommige jongeren knikten instemmend. Anderen gingen het gesprek aan. ‘Maar er zijn heel veel bewijzen dat de Bijbel klopt.’ Of: ‘Je gelooft wel meer dingen, die je niet begrijpt.’ Of: ‘Als je wilt zien dat God er is, dan zie je het ook wel.’ Of: ‘Ken je dan het gevoel niet dat je rustig wordt bijvoorbeeld bij het bidden?’

Ik vind het echt prachtig dat we zulke gesprekken kunnen voeren. Dat gaat de ene keer gemakkelijker dan de andere keer – dat begrijp je. De persoonlijke vragen, het zoeken naar woorden en antwoorden. En vooral: het verlangen om te geloven, om de wereld in het licht van God te leren zien, en het leven aan de hand van Jezus Christus in te vullen. En tegelijk de moeite daarbij, de onzekerheid, de vragen. Ik gun iedereen zulke gesprekken, ook al zijn ze soms spannend. Ik moedig je ook aan om zulke gesprekken te voeren.

Het is om deze reden dat Lukas zijn evangelie schreef. Om voor zijn lezers zin en onzin te scheiden in alle verhalen die over Jezus werden verteld. Om ze in de verhalen over Jezus te laten ontdekken wie Hij is, wie God is en wie ze zelf zijn. En vooral: om ze te helpen om te geloven. Om het geheim van de blijdschap van het christelijk geloof te ontdekken en te ervaren. De blijdschap die heel het leven in een ander licht zet. Zelfs in de moeilijkste omstandigheden. De blijdschap die de vragen achter zich laat en een oriëntatie geeft op de presentie van de levende Heer.

Voor dat doel onderzocht Lukas de vele verhalen die er over Jezus de ronde deden. Welke kloppen en welke niet? En uit al het materiaal dat hij kreeg selecteerde hij die verhalen die de lezer zouden kunnen helpen om Jezus te leren aanvaarden en te leren volgen. En in zijn evangelie zijn dat vooral de verhalen die blijdschap brengen. Levensvreugde. Die niet ontstaat door bewijs, door redenering, door discussie of door bijzondere ervaring. Maar door te letten op de Heer.

**

Zo kiest en beschrijft Lukas ook dit kleine tafereeltje. De ontmoeting van twee zwangere vrouwen. Maria en Elisabet. Een intiem onderonsje. Een jonge vrouw, meisje nog van een jaar of 16, die in verwachting is. En een oude vrouw, ze zou haar oma kunnen zijn, die in verwachting is. Twee vrouwen in blijde verwachting ontmoeten elkaar. Waarbij het – enigszins humoristisch – eigenlijk gaat om de ontmoeting van hun twee ongeboren kinderen, die bij hun geboorte de namen Johannes en Jezus zouden krijgen.

Wat zou ik – als man – kunnen bedenken of zeggen over een gesprek dat twee zwangere vrouwen met elkaar voeren? Daar kan ik me beter niet aan wagen, denk ik. Ik zou zo maar een onhandige of ongevoelige opmerking maken. Feiten, cijfers, argumenten en activiteiten – daar zijn veel mannen beter in dan in verlangens, zorgen, relaties en voelen met je lichaam.

Misschien is dat ook wel een van de redenen waarom Lukas dit verhaal opneemt. Om te laten voelen dat niet de redeneringen, de bewijzen, de kracht en energie van mensen beslissend is. Maar dat de levensvreugde van Jezus op een andere manier je leven binnenstroomt. Dat geloof niet begint in je hoofd, maar in je hart. En dat dat vraagt om een andere manier van kijken en luisteren.

Dit kleine tafereeltje van de ontmoeting tussen Maria en Elisabet wordt vaak wat weggedrukt tussen de grote verhalen van de verschijningen van de aartsengel Gabriël. Het is maar een klein plaatje in het fotoboek van Lukas. Maar hij heeft het niet voor niets geselecteerd en in zijn boek een plek gegeven. Twee vrouwen en twee ongebooren kinderen. In wie zoveel lijnen bij elkaar komen, dat ik nog weer flink moet selecteren wat ik daaruit zal vertellen.

Mijn idee is, om ze alle vier even voor de camera te zetten. En zo te ontdekken hoe deze ontmoeting van vroeger, jou en mij vandaag kan helpen om echte levensvreugde te vinden en met geloofsblijdschap de weg door het leven in deze wereld te gaan.

**

Laten we beginnen met Maria. Zodra ze gehoord heeft dat ze – zo jong als ze is – zwanger zal worden en een heilig kind zal krijgen die Zoon van God zal worden genoemd, regelt ze een paar dingen, pakt ze haar koffers in en reist ze naar haar oudtante Elisabet. Toch een kleine honderdvijftig kilometer, die ze niet met de trein kon doen. Ze heeft ‘grote haast’ om bij Elisabet te komen schrijft Lukas. En ze blijft daar drie maanden. Heb je enig idee waarom ze zoveel haast heeft?

Mijn idee is, dat ze de hint van de engel Gabriël heeft begrepen. Die had tegen haar gezegd dat haar tante Elisabet op hoge leeftijd voor het eerst zwanger was geraakt. ‘Want voor God is niets onmogelijk’, had de engel erbij gezegd. Als bemoediging voor Maria dat het God zeker in staat is haar zwanger te laten worden zonder dat er een man aan te pas komt. Maar Maria heeft tegelijk de hint begrepen: ‘Er is nog iemand die een rol speelt in de bijzondere geschiedenis waarin jij een unieke rol krijgt.’ ‘Dus’, zo beseft Maria, ‘als ik meer wil weten over wat er gaande is, moet ik naar Elisabet toe. Als ik wil praten met iemand die in hetzelfde verhaal zit, als ik wat meer puzzelstukjes over mijn zwangerschap en mijn kindje wil vinden, moet ik bij haar zijn’. Daarom wil en kan ze niet wachten – maar vertrekt ze naar Elisabet.

Weet je wat ik hier zo mooi vind? En dat vind ik ook een stukje van de boodschap hiervan? Dat Maria hier heel actief is. Tegen de engel zei ze: ‘Laat er met mij gebeuren wat u hebt gezegd’. En ook later komt ze naar voren als de vrouw die alles hoort en ziet en opslaat in haar hart. Ten onrechte zou je kunnen denken dat Maria alles een beetje passief over zich heen laat komen. Zo bescheiden en onderworpen dat ze haar wat kleurloos vindt, bijna willeloos. Maar dat ze allesbehalve. Zij vertrekt in grote haast naar Elisabet, omdat ze meer wil weten, omdat ze erover wil praten, ervoor wil bidden, erop wil studeren. Drie maanden krijgt ze de tijd om zich voor te bereiden op haar bijzondere moederschap. En ze benut ze goed. Het is geen vakantie, daar bij haar tante! Om even lekker verwend te worden of zo. Moet je haar gedicht, haar lied eens goed lezen! Het is ongelooflijk wat ze daarin een plek geeft. Geleerde mensen hebben boeken vol geschreven over het ‘Magnificat’ zoals dit lied is gaan heten, ‘Mijn ziel looft de Heer’. En na dit lied blijft haar

moederschap in het teken staan van Jezus. Ze wordt de eerste gelovige, die zich toevertrouwd aan de redder van deze wereld, haar zoon. Voorwaar een vruchtbare retraite, een geestelijk en persoonlijk studieverlof dat Maria neemt.

Wat is dat stukje boodschap hierin? Dat je beseft dat God niet voor niets mensen om je heen heeft gezet, medegelovigen. Dat God niet voor niets zijn woord heeft gegeven, de Bijbel. Dat God op die manier zoveel puzzelstukjes voor je heeft klaarliggen, die jou kunnen helpen om zijn plan te ontdekken. Om vertrouwen te vinden in zijn beleid. Om je te laten omringen door zijn genade. Om blij te worden met zijn toezeggingen.

Hoe duidelijk moet ik het zeggen: lieve mensen wees actief in je geloof! Juist als je vragen hebt, of onzeker bent, of het gevoel hebt dat je geloof onder druk staat of tussen je vingers lijkt te verkruiemelen. Laat het niet gebeuren, ga niet zitten wachten tot je misschien ineens een keer zin hebt om iets aan God of aan kerk te gaan doen. Maar leer van de actieve ontvankelijkheid en de ambitieuze bereidheid van Maria. Omdat God aan het werk is. Het zal je wijsheid, vertrouwen, hoop en blijdschap opleveren! Het wordt een blijde verwachting!

**

Laten we de camera scherpstellen op Elisabet, die oude vrouw, die nooit zwanger kon worden en ook qua leeftijd meer kinderen zou kunnen krijgen. En die toch een zoon verwacht, samen met haar man Zacharias, aan wie de engel Gabriël het eerst was verschenen na eeuwenlange stilte.

Weet je wat mij opvalt? Dat Elisabet luid begint te roepen als ze Maria ziet. Het woord dat Lukas gebruikt, betekent ook 'proclameren': voor een grote menigte luid en duidelijk een boodschap verkondigen. ik weet niet hoe vaak oude vrouwen hard iets roepen, zodat iedereen op straat het kan horen. Dat luide roepen staat in schril contrast met de sfeer van de vijf maanden ervoor. Want in huize Zacharias was het stil. Hij was voortijdig thuis komen te zitten van zijn werk, omdat hij niet meer kon praten. En zij had zich opgesloten in huis en leefde al die tijd in afzondering. Niet de deur uit en geen bezoek dus. Quarantaine en isolatie dus. Voor een halfjaar. Zouden de mensen nog wel weten dat in dat huis niet alleen een stille bejaarde priester woonde, maar dat zijn vrouw er ook nog was? Nou ze zouden erachter komen! En hoe! Als er op een dag gehaast een meisje aan komt lopen, die op de deur klopt en met een 'goedemorgen' naar binnen stapt, dan horen de burens wel hoe levend hun oude buurvrouw nog is. Ze roept prachtige dingen over God, over zegen, over moederschap, over 'mijn Heer', over blijdschap, geluk, geloof en vervulling. Wat kan een mens in weinig woorden veel zeggen! Ik ben blij dat ik een berijming heb gevonden van deze compacte en krachtige lofzang, die we zometeen kunnen zingen.

Weet je wat hier gebeurt? Als ik het heel erg in kerktal zeg: het oude testament ontmoet hier het nieuwe testament. Elisabet vertegenwoordigt – samen met haar man – de oudtestamentische gelovigen. Die de beloften hadden, die uitkeken naar de verlossing, die trouw waren in hun dienst aan God, die serieus werk maakten van Gods geboden en regels. Maar die moesten wachten en wachten en wachten, eeuwenlang. In mooie en moeilijke tijden. In tijden van welvaart en van ballingschap. In tijden van vrijheid en van onderdrukking. In tijden van levende, bloeiende tempeldienst en van een

gemarginaliseerde en gesecculariseerde kerk. Zij wachten tot... Inderdaad dit jonge meisje Maria door God uitgekozen werd om de Redder ter wereld te brengen, de Verlosser, de Vredevorst. De groet van Maria, de dans van haar kindje en de vervulling van de Heilige Geest – ze brengen Elisabet tot spreken, tot roepen, tot getuigen, tot zingen van blijdschap.

Het contrast: zoveel maanden stilte en daarna de bevrijding en de ontlading. Niet veroorzaakt door een betoog of een empirisch bewijs. Maar door een ontmoeting en door de Heilige Geest. Zij ziet wat anderen niet zien: de moeder van mijn Heer. Zij hoort wat andere niet horen: een groet met echte vrede en kracht. Zij voelt wat anderen niet voelen: God is bezig. Kan zoiets voor jou ook weggelegd zijn? Kun je dat leren? Zien wat een ander niet ziet? Horen wat een ander niet hoort? Voelen wat een ander niet voelt? Ja en nee. Je kunt het niet organiseren of door een bepaalde methode je eigen maken. De Heilige Geest laat zich niet dwingen of claimen. Maar je kunt je wel laten leiden door de Heilige Geest, die je wijst op Jezus Christus, de Verlosser, de Messias, de Vredevorst. Bid-dend om inzicht, om bevrijding, om geborgenheid. In Jezus Christus vallen de stukjes op hun plek. En ga je zingen van Gods werk, van Gods aanwezigheid en van Gods beloften.

**

Twee vrouwen en twee ongeboren kinderen. Daarop vestigt Lukas onze aandacht. Om ons binnen te leiden in de vreugde van de blijde verwachting. We hebben de camera een poos op Maria gericht. Om te ontdekken hoe actief zij was in het doorgronden van Gods werk. We hebben de camera een poos op Elisabet gericht. Om ons te leren openen voor de Heilige Geest. Als we de camera op het ongeboren kind van Elisabet richten, dan zien we een huppelend kind in de moederschoot. Anders dan de gebruikelijke schop- en duwbewegingen van een kind in de moederschoot, reageert dit jongetje, dat Johannes zou gaan heten, heel erg enthousiast als Jezus in de buurt komt.

Twee weken geleden is in de kerk gelezen hoe Gabriël bij Zacharias komt om de geboorte van Johannes aan te kondigen. Herinner je je nog dit detail uit zijn boodschap? 'Je zoon zal vervuld worden van de Heilige Geest terwijl hij nog in de schoot van zijn moeder is'. Nou zeg ik je: dit gebeurt hier precies! Johannes profeteert al voordat hij geboren is. Eerlijk gezegd had ik zelf nog nooit de verbinding gelegd tussen deze voorspelling van de engel en het springen van de kleine Johannes in de baarmoeder van Elisabet als Jezus in de buurt is. Frappant – zoals Lukas trouwens heel vaak vertelt hoe concreet profetieën in vervulling gaan. Voor hem een dikke streep onder de betrouwbaarheid van Gods woorden: zie je wel: het gaat zoals het is voorzegt. Concrete aankondigingen komen uit. Zodat jij en ik weten, dat ook die andere woorden waar zijn. Dat Jezus de Redder is. Dat Hij koning is voor eeuwig. Dat er bij Hem verzoening is met God, vergeving voor je zonden, redding van de dood.

Daarom kan zo'n klein detail je tot geloof en blijdschap brengen. Omdat het waar is: wat in de Bijbel wordt aangekondigd, komt ook uit. Zodat jij van je twijfels verlost wordt en vertrouwen vind in alle andere beloften.

**

De camera moet nog een keer draaien. We richten hem nog kort op Jezus. Hij zegt niets, hij doet niets, maar hij is er wel. En dat is precies het bijzondere van dit moment. Het is de eerste keer dat wij horen dat Jezus er is. Zijn bestaan wordt bevestigd in deze ontmoeting. Waar Gabriël nog zei: 'Je zult zwanger worden', daar zegt Elisabet: 'Je bent zwanger! Gezegend is de vrucht van je schoot!' De zwangerschap van Maria wordt hier vastgesteld. Hoe en wanneer: zij kan het niet aanwijzen in haar kalender. Het zou gebeuren door de kracht van de Heilige Geest, had de engel gezegd. En het is gebeurt, vertellen ons Elisabet en Johannes. Jezus is er! En ook al zegt en doet hij in deze fase niets, het draait allemaal om Hem.

Zo zal het blijven: het draait om Jezus. Als Hij spreekt en als Hij zwijgt. Als Hij leeft en als Hij sterft. Als Hij op aarde is en als Hij in de hemel is. Als je zijn aanwezigheid ervaart en als dat niet het geval is. Het draait om Hem, zelfs zeg ik met enige nadruk - of je het nu gelooft of niet.

**

Een klein tafereeltje. Ontmoeting van twee zwangere vrouwen. Maria en Elisabet. Waarbij hun ongeboren kinderen al nadrukkelijk in beeld zijn. Johannes en Jezus.

Door Lukas geselecteerd om zijn lezers binnen te voeren in de blijdschap van het geloof. Die vreugde geeft in het leven.

'In blijde verwachting' heb ik boven de preek gezet. Met enige schroom, omdat ik terdege weet dat rond zwangerschappen ook veel gevoelens van leed, verdriet, verlies en onvervuld verlangen spelen.

Toch 'in blijde verwachting'. Of je nu oud bent of jong. Vrouw of man. In blijde verwachting: dat typeert ons geloof. In moeilijke tijden en in een verwarrende wereld. In een veranderende kerk en in bedreigende omstandigheden. In blijde verwachting. Vrouwen die zwanger zijn, die kijken anders naar het leven. Gelovigen die in blijde verwachting leven. Dat doet je anders leven, anders kijken, anders voelen en anders praten.

Nog even naar het gesprek met de jongeren. Een mooi gesprek. Maar wat ik toen nog niet zo duidelijk kon zeggen, zeg ik nu wel: Je vragen zijn herkenbaar. Je twijfels zijn niet fout. Maar probeer te voorkomen dat je alleen met je hoofd bezig gaat: door te redeneren, door wetenschappelijk te bewijzen. Houd je hart open en kijk en luister mee naar de verhalen over Jezus. Naar de geschiedenis die in de Bijbel wordt verteld. Doe het actief als Maria, biddend als Elisabet, enthousiast als Johannes en gericht op Jezus. Zodat vreugde je leven kleurt. In gedachten, gevoelens, woorden en daden. Tot eer van de Heer.

Amen